

MALI ISTRANINI

Uskršnje radosti

12

45301-2204

Za proljetne dane obradujte svoju djecu ovim jeftinim, a izdržljivim platnenim cipelama sa gumenom donom.

25

44204-9457

Novost za djecu: Proljetne dječije cipelice, izrađene od čistina. Lagane i udobne za šetnje.

39

5851-63805

Dječije cipele od lakca, za proljetne dane. Ukusne i praktične.

49

3892-64853

Vaše dijete obradovat će se ovim finim cipelama od lakca, koje imaju vrlo lijep ukras od naboka.

25

25425-9405

Udobne cipele od jakog engleskog platna, sa gumenim donom i potplatom.

59

6844-603

Ovo je naš praktični djevojački proljetni model, koji će Vam veoma dobro poslužiti.

59

44295-9178

Ukusne ženske cipele za proljeće, kombinirane od plavog i bijelog dit'ona, sa niskim peteticama.

79

4621-44658

Sportske djevojačke cipelice od lagalog smeđeg boksa, ukrašene rupicama. Za proljetne šetnje.

99

2685-40852

Novi proljetni model, izrađen od finog smeđeg boksa, sa kombinacijom semiša. Izdržljive, pogodne za proljetne šetnje.

39

33397-8501

Lakovane potpetice od gume, otporne protiv vode i blata. Čiste se mokrom krpom. Zamjenjuju potpuno ženske cipele.

99

4827-44683

Elegantne cipele, gospodi za proljeće: Od sivog ili drap semiša ili od kože, ukrašene rupicama, sa kožnom donom.

129

5939-41621

Gospodi profinjenoj ukusa najbolje pristaju ove cipele od najfinijeg boksa, sa kožnim na ram i svilenom donovima.

149

3639-44748

Udobne i izdržljive cipele od najfinijeg telećeg boksa, rađene po engleskom modelu.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB,

TRAVANJ ŠK. GOD. 1938 39

BR. 8

Pčela i cvijet

Jabukov cvijet otvorio se jutros u kiti mladoga lišća na vrhu tanane grančice. Raširio je pet velikih lijepih latica i pružio u vis pestičevu njušku i svoje mnogobrojne prašnike, pune peluda.

Ala je lijepo sunčati se prvi put na proljetnome suncu, dok te vjetrić lagano njiše!

Zû... zû... zû... — zazuj kukac u zraku i spusti se na laticu.

— Avaj, meni! Tko to dođe, da me još mladoga izgrize i uništi? — vapi jabukov cvijet.

— Ja sam pčela radilica, cvijeća marna kućanica. Dobro jutro, prvi jabukov cvijete! Otvori mi vrata...

— Kaži mi prije: što ćeš sa mnom? — odgovara cvijet.

— U tebi su sitne medenice, pune slatkoga soka. Ja ću svojim rilcem sisati sve te sokove, da napravim od njih med. Tvoji su prašnici puni peluda; ja ću malko toga žutoga praška spremiti na svoje dlakave noge i ponijeti u naš pčelinjak, da se time hranim.

— Ti si mala kradljivka. Brineš se samo za svoju korist.

— Mlad si i neiskusna, cvijete. Od plodnice tvojega pestića mora nastati plod, rumena jabuka s malim sjemenkama. Ja ću cijeli dan letiti od cvijeta do cvijeta sišući sokove i prenašati peludna zrnca od prašnika na njuške pestića. Bez toga ne bi bilo kasnije jabuka na ovome drveću. Tvoje bi grane ostale jalove; ljudi bi ih posjekli i bacili u vatru. Veseli se dakle, kad ugledaš pčelu, bumbara ili leptira.

Na te riječi cvijet otvori širom vijenčić svoj. Pčela pruži rilce i posrkne kapljicu soka iz medenice. Peludna zrnca, što ih je pčela imala između dlaka na glavi, uhvate se u taj čas za tanku njušku.

— Blago meni! Eto nam peluda. Do mjesec dana bit ću lijepa jabučica — šanu tiho pestičeva plodnica.

Pčela odleti na drugu procvalu grančicu.

Sisala je dugo sokove po cvijeću, spremala pelud na svoje stražnje noge i prenašala ga od cvijeta do cvijeta.

Kada se umori, doleti opet k onome cvijetu na vrhu grančice.

— Cvijete, ja ću sada doma. U jeseni bit će ove grane kreće rumenih jabuka, a naš pčelinjak pun slatkoga meda. Hvala ti i ž. Bogom!...

To reče pčela i odleti daleko.

Vladimir Nazor.

Dobar nauk

Perica Ivić vraćao se velikim i širokim putem iz škole kući, koja se nalazila baš negdje pri kraju seoca Zameta. (Zamet je ubavo mjestance nedaleko morske obale, između Rijeke i Kastva, baš na samoj granici. Kad se provodilo razgraničenje između naše države i Italije Zamet je bio dodijeljen Italiji, no čim su to Zamećani saznali, digli su takvu galamu i zvonili u sva zvona, protestirajući i vičući da žele ostati u Jugoslaviji, da je komisija videći ovako jednodušno raspoloženje naroda morala promijeniti svoju odluku. I tako je Zamet sada u Jugoslaviji.)

Ugledavši Perica oca pred vratima reče mu:

— Oče, imadeš li u kući kakovu knjigu, gdje bi bio opisan zalaz sunca?

Kapetan Ivić pogleda svog sinčića, pa ga upita:

— A čemu ti takova knjiga?

— Gospodin učitelj rekao nam je, da opišemo zalaz sunca.

— Dobro je, ali gospodin učitelj nije ti rekô, da kradeš tuđe opise.

— Da kradem?

— Naravski. Zar ti misliš, da je krađa samo kad ukradeš tuđi sat ili kesu? Što je razboritom čovjeku milije od njegove misli ili ideje? Kad on nešto zamisli, pa napiše, to je njegovo, a kad to neko prepíše, da se pohvali kô svojim djelom, to je moj sinko — krađa.

Perica je gledao oca začuđeno, ali vidilo se i čitalo mu se u pametnim očima, da povlađuje ocu.

— Što veliš sada? upita ga otac.

— Ništa.

— Ništa? to je dobro za oči, ali ostaje — ništa.

— Doista, oče, ne znam, što bih pišao.

— Ne znaš? Upravo kô i kradljivci: krađu, jer ne imadu novaca. Ti bi htio krasti, jer nemaš zamisli. Ali zar nije bolje sjesti, pa misliti i tražiti u glavicí?

— Kako, oče?

- Kako? Ugledaj se u druge. Moraš opisati zapad sunca.
- Dà.
- Podi, pa gledaj sunčev smiraj. Knjiga naravi je otvorena za svakoga. Valja samo stati, pa je čitati.
- Ja ne znam, da čitam iz knjige naravi. Nauči me.
- Zar nijesi još vidio sunčeva smiraja?
- Dà, ali ovdje u Zabetu nije zalaz sunca lijep. Sunce zalazi za planinom.
- Pa zar nijesi ti bio kod bake dolje u zapadnoj Istri?
- Jesam, oče, tamo je krasan smiraj sunca.
- A zašto je krasan?
- Na zapadu je more, široka pučina. Sjećaš li se, kako je tonulo u valove, a sunce se vidjelo sve do zanjeg trenutka veliko i crveno kô mjesečina, pa se onda najednom ugasil.
- Vrlo dobro.
- Oče, a kad je bilo na zapadu oblaka, onda je smiraj sunca bio upravo divan.
- A ne sjećaš li se, mój sinko, onog ljetnog popodneva u zapadnoj Istri, kad si bio za velikih praznika kod bake — gdje se činilo, kô da se tamo na zapadu diže tajanstveni zračni grad, koji se gubio malo po malo u nekoj začaranoj sumaglici...
- Sjećam se, oče, a sunce je padalo po onom gradu svojim zlatnim tračjem i činilo se na koncu, da onaj grad gori.
- Eto, sinko, dobro kazuješ, pa čemu ti onda tuđe misli i tuđe knjige? Gledaj božju narav, čitaj tu narav i piši ono, što vidiš.
- Imadeš pravo, oče!
- Eto, sad mi reci, kako ćeš započeti tvoj opis?
- Evo, tatiće: Kod kuće u Zabetu nijesam vidio lijepa sunčeva smiraja, jer ovdje sunce zalazi za mrkim brdom —.
- Dobro, dobro, sinko, samo nastavi.
- — »— ali kad sam bio za praznika kod bake u zapadnoj Istri gledao sam divne zalaze sunca. Tamo se sunce spuštalo u more, u široku pučinu i gasilo u silnoj vodi kô žežena lopta a oko nje usijalo se valovje i gorilo kô silni požar...«
- Živio, sinko, junače moj. Do godine možeš mirne duše u gimnaziju, pa će se vrijedni učitelji veseliti tvome dolasku.
- Perica Ivić potrča veseo kô mlada nedjelja u kuću i obaspe dobru majčicu sa stotinu cjelova. I gospođa Marija upita supruga preko prozora:
- Što si rekao Perici, da je tako veseo i radostan?
- Naučih ga, kako čovjek mora da bude čovjekom, a ne papigom.

Rikard Katalinić Jeretov.

Moj susjed

Čujte, čujte, djeco: to je vrijedno znat!
Ja komšiju imam,
A taj moj je susjed neki čudan svat.

Ne plaća mi stanarine,
Ni lugaru drvarine;
Nema kuće ni kućišta,
Ni noćišta ni ognjišta.
Kad mu se ushtije, laganih pet
Taj se čudni goso po mom dvoru šeta
Nezvanu je gostu mjesto za vratima,
Al on pravce ide k mojim ormarima.
Njuši pečenice;
Griska kobasice;
Po policam prlja;
Šunku očeprlja;
Glode masnu kost...
— Al se bani i piruje
Nepozvani gost!

Kad je sit do grla onda ti miruje.
Sjedne kao gazda pokraj peći vruće
Pa svoj trbuh gladi, tanke brke suče.
Katkad i u knjige moje zaviruje
Pa se čudom čudi:
»Ludi li su ljudi!
Zašto kvarit oči, mučit mozak glavi
Zbog tih slovâ sitnih, sitnih
Ko tanani mravi?«

Tako mi je djeco, s tim susjedom malim.
Al ga ipak volim, pa ću da ga hvalim.
Miran je ko janje; ne buči, ne psuje.
Po zidu ne mrči; po podu ne pljuje.
Daleko odmiče, kad hoće da kihne.
Samo stolecem makni, a on ni da dihne.
Kad po sobi ide, čizmama ne lupa.
Duhan je za njega trava preveć skupa.
On ne dere svilu zlatom našaranu,
Nego neku sivu košulju tananu.
Čist je kao srebro,
Što na suncu sja,
Pa iz kuće za to
Ne tjeram ga ja.

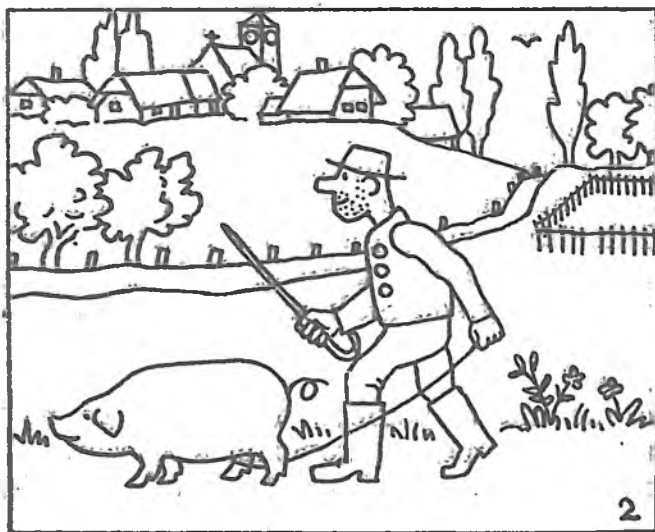

Nek ti prosto bilo, što se tuđim hraniš
I po kući cijeloj kao gazda baniš;
Liži, griskaj, glodi;
Samo — pazi dobro! — u stan mi ne vodi
Brojni porod svoj,
Ti susjede mali,
Kućni — mišu moj!

V. N.

TKO IMA VJEŠTO OKO?

Ove dvije slike izgledaju sasvim jednake, a ipak nijesu. Na onoj donjoj slici ima 14 raznih stvari, kojih na gornjoj nema. Tko ima bistro oko naći će ih, pa neka nam ih opiše. Ako pogodi sve moći će dobiti nagradu.

Što sve može točka - zarez?

Imade učenika, kojima nikako ne ide u glavu, da bi one male tačke zarezi, dvotačke i drugi razgoci mogli da nešto vrijede. Mnogima su ti znakovi mrski, jer ih sjećaju kakve oštrije opomene u školi a možda i pogdjekojege lošijeg reda u zadaćama. Da je na njihovu, oni bi ih istrijebili iz svih knjiga i za sve bi im vijekove vijekovâ zameli trag. Tako bi eto uradili mnogi učenici, a da i ne slute, bôni, kolika se vrijednost krije u onim sitnim znakovima. Već prema tomu, kako su smještene u rečenici, mogu donijeti čovjeku dobro ili zlo, sreću ili nesreću, smrt ili spas.

Dà, i spas može čovjeku donijeti koji od onih malenih znakovâ, dà i spas.

Bio neki knez... (ovo nije priča, već istiniti događaj). Zvao se Karlo-Albert. Taj je knez imao sina, dijete, koje je neprestano mučila neka duboka žalost i tuga. Karlo-Albert bio bi dao ne znam što, da mu je bilo vidjeti sina vesela i živa. Nekoga dana pozove ga u svoju sobu, pa će mu:

— Moje dijete, do koji dan navršit ćeš dvanaestu. Kako svake, tako sam nakanio da i ove godine proslavimo tvoj rođendan. Puštam ti na volju, da sâm odrediš raspored svečanosti. Oto, tako se zvaše dječak, umjesto da odgovori, zapita oca:

— Što je, oče, u tim papirima, te su naslagani tu na vašem stolu? — Knez odgovori:

— Oh, drago dijete moje, kad poodrasteš vidjet ćeš, kakova je to muka. Ovo su prošnje raznih osuđenika, koji mole, da ih pomilujem. A pomilovati ih ne mogu i ne smijem. Vladar mora da je u prvom redu pravedan. Nego da se vratim k tvojoj slavi: Ja ću prirediti u našem dvoru lijepu zabavu, na koju ću pozvati svu mjesnu djecu. U njihovu društvu proći će te možda ta tvoja sjeta i neveselost.

Nekoliko dana zatim sakupilo se u kneževu dvoru sva sila djece. Bilo igre, vike, pjevanja. I dok se oni vragoljasti mališi veselili, po strani u kutu sjedjela je djevojčica i tiho plakala. U neke je ugleda mali knežević. Približi joj se, pa je zapita:

Zašto plačeš?

Ona podigne glavu, pogleda dečka, ali ga ne prepozna.

— Došla sam ovamo, da govorim s knezom...

— Da govoriš s knezom? — A zašto? — u čudu će mali Oto.

— Eto, ja ni sama ne znam... Pokraj nas stanuje neki čovjek crne brade, a očiju tako mrkih, da me ga je strah i pogledati. Veoma je bogat, imade mnogo kuća, pa zazelio se i naše, koja da mu smeta, jer da je u sredini njegovog imanja. Moj mu je otac nije htio prodati, a zločesti ga čovjek krivo

optužio i dao ga kao urotnika baciti u zatvor, jer da je tako zapovijedio naš knez. I evo već pò godine čami moj nesretni otac u tamnici. Vele, da će nam zaplijeniti i prodati kuću. — Što ću, kuda ću, ovako sama? Otac u tamnici a mati mrtva... I eto, čula sam, da su danas pozvana ovamo sva mjesna djeca. Došla sam i ja, ali ne da se zabavljam, već da molim u kneza milost za moga jadnoga oca. I djevojčica zaplače iznova.

— Ne plači, mirio ju Oto. Ja ću govoriti s knezom....

Ja sam njegov sin....

— Vi knežev sin?

— Da! A sad živo sa mnom. Kasno je već, pa se bojim, da ne ćemo naći oca u kabinetu — reče Oto i povuče djevojčicu sa sobom. I doista, kneževa je odaja bila pusta. On je bio nekuda otišao. Ne znajući, što će, priđu k stolu, na kome su ležali mnogi papiri.

— Moj tata! — usklikne djevojčica ugledavši na jednom od onih papira ime svoga oca.

Bila je to prošnja, kojom je osuđeni molio pomilovanje. Međutim je već bio knez na papiru napisao svojom rukom: »Pomilovanje nemoguće; zadržati ga u zatvoru!«

Karlo-Albert.

Djevojčica zajeca.

Oto premišljaše: — Moj nas otac ne će htjeti da sasluša. Kako da spasim onoga jadnoga čovjeka?

Nenadana misao mune mu u taj mah glavom. Dohvati nožić, što je bio na stolu i koliko bi okom trenuo, već je nestalo tačke-zareza, što je bio iza riječi nemoguće, ali je još u manje vremena osvanuo isti znak iza riječi pomilovanje, tako da je sada kneževo riješenje glasilo:

»Pomilovanje; nemoguće zadržati ga u zatvoru!«

Knežević i djevojčica pljesnuše rukama i odletješe iz sobe te su se za čas našli u dvorani, gdje se orilo pusto djetinjje veselje. Otac one djevojčice bio je spašen, a uspomena na učinjeno dobro djelo vratila je malome Otu radost i zadovoljstvo. Eto kakova čudesa može da učini jedna tačka-zarez!

Lujo Dorčić.

ŽELJE UNUČADI

Pričao je djeda unučadi. A kad djedo unučadi reče: »Ne znam, djeco, više ništa nova!«
pokraj peći mnogu večer dugu, »tek što starac s jednom pričom svrši, mali mu se vješaju o krilo:«
djeca mole: »Deder kazuj drugu!« »Djede dragi, počni nam iznova!«

Bogumil Toni

Dječje novine

Mijenja se zemljovidna karta Evrope. Od zadnjega broja našega lista u svijetu se mnogo toga izmijenilo u Evropi. Nekada su granice država ostajale stotine i stotine godina nepromijenjene. Danas sve ide brže, nego nekada, upravo vrtoglavom brzinom. Uveče legneš kao pripadnik jedne države, a sutradan se probudiš i već imaš drugoga gospodara.

Tako je Češka u rujnu prošle godine bila još samostalna i dosta velika i jaka država, sastavljena od triju jakih naroda: Čeha, Slovaka i Ukrajinaca. Kad najednoć kao preko noći, Češka je najprije morala Njemačkoj predati pokrajinu Sudete s 3 i pol milijuna Nijemaca. Kratko vrijeme zatim pobunili su se Slovaci tražeći svoju samostalnu državu. Preko noći ušla je njemačka vojska u Češku i zaposjela je. Mađari i Poljaci provalili su u Potkarpatsku Ukrajinu i razdijelili je međusobno. Danas više nema Čehoslovačke. U Pragu sjedi njemački guverner, u Češkoj i Moravskoj drži red njemačka vojska, Potkarpatske Ukrajine više nema, tek je Slovačka ostala mala samostalna državica, ali je i ona pod okriljem Njemačke. Tako je evo nestalo slobode Čeha, Slovaka i Ukrajinaca. Nisu je dugo ni uživali. Jedva 20 godina.

I Albanija je prestala biti kraljevina. Kralj Ahmed Zogu, koga je Italija dovela na prijestolje i potpomagala novcem i oružjem, posljednjih se dana nešto s Talijanima zavadio. Talijani su tražili da im se dadu u Albaniji ista prava, koja imaju i Al-

banci, da Talijani smiju biti albanski ministri, da talijanska vojska smije kadgod želi doći u Albaniju i ne pitajući dozvole, da u albanskoj vojsci budu talijanski oficiri i još razne druge pogodnosti. Kralj Ahmed Zogu se je tome usprotivio, a Talijani ni pet ni šest već pošlaše u Albaniju 200 aeroplana i 140 ratnih brodova. Kralj je morao pobjeći, a isto tako i kraljica Geraldina, koja je upravo tri dana prije toga rodila prijestolonasljednika. Sada je u Albaniji talijanska vojska, koja je cijelu Albaniju zaposjela.

Kralj Ahmed Zogu i kraljica Geraldina pobjegoše u Grčku, no ne zna se hoće li tamo ostati ili će kamo dalje.

Tako su sada Talijani potpuni gospodari Jadranskoga mora, jer imaju u svojim rukama ulaz u Jadransko more, ni iz njega ako ga Talijani ne propuste.

Njemačka je zaposjela i grad Memel u Litvi. Grad Memel (Litvanci ga zovu Klajpeda) s okolicom ima 142 hiljade stanovnika, a leži na Baltičkom moru. Nijemci su već dugo tražili da dobiju taj grad i sada im ga je konačno mala republika Litva morala predati zajedno sa 2600 četvornih kilometara zemlje. Kako sva ta zemlja leži na moru, to sada Litva uopće nema izlaza na more. Njemačka je pak sada tako velika, kako još nikada nije bila. Proteže se od Sjevernog do Jadranskog mora. Istina, njezine granice ne sežu baš do samog

Jadrana ali od njemačke granice u Koruškoj do Trsta nema niti 50 km zračne crte, pa ako joj se baš pro-

htije ona će za 24 sata koraknuti i do Trsta, dakako ako budu Talijani s time sporazumni.

Dunuo vjetar i odnio Jurićevu kapu pa ravno s njom u more. A moj Jurić ni pet, ni šest već skoči za njom u more.

Otac, koji je u to nadošao reče: »Ta zar si poludio Juriću, da zbog te stare kape skačeš po toj zimi u vodu i stavljaš na kocku život!«

»Znaš, tata, bojao sam se, da bih se bez kape mogao prehladiti!« odvrati Jurić.

Franić: Juriću, koliko je jedan i jedan?

Jurić: Tri!

Franić: Baš si pravi som! Misli bolje: Ti i ja, koliko nas ima?

Jurić: Dva soma!

Franić: Juriću, Juriću, kakve ti to duge uši imaš. To su ipak malo preduge uši za čovjeka.

Jurić: Jest! Moje su uši preduge za čovjeka, ali ti imaš prekratke uši za magarca!

Otac: Juriću, zašto ne pišeš zadaću?

Jurić: To ovisi o tetki!

Otac: O tetki? Pa što tu ulazi tetka?

Jurić: Zar ne vidiš da se je sjela baš na moju zadaćnicu?!

Tetka Anastazija došla je u pohode Jurićevim roditeljima.

— Ah, kako je taj Jurić sličan svojim roditeljima! — reče.

— Nos mu je očev, a oči mamine. —

— A hlače djedove — tresne Jurić.

Jurić: Znadeš li što se kod nas danas dogodilo?

Franić: Što?

Jurić: Moja majka se rasrdila i odrezala je mojoj sestri jezik nožem.

Franić: Ali zaboga, pa je li to moguće?

Jurić: Zašto ne bi bilo moguće? Moju je sestru jezik u cipeli tako jako tiskao i žuljao, da je majka uzela nož pa ga je odrezala.

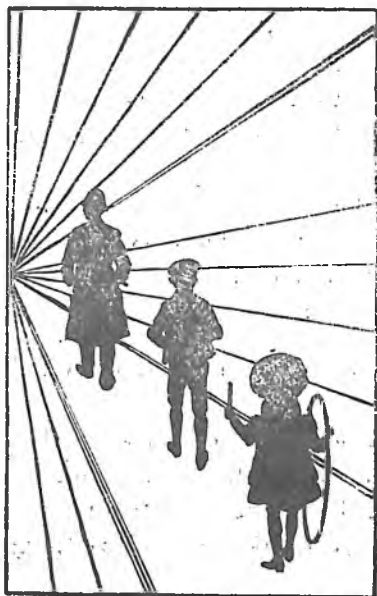
Iz Jurićeve zadaćnice. U svojoj školskoj zadaći napisao je Jurić, opisujući čovječje tijelo: »Hrptenjača. To je onaj kolac, što ga nosimo na ledima. Na jednoj strani togā kolca nataknuta je glava, a na drugoj strani sjedimo...«

Divlje svinje — strah Australije. Kad je prije 150 godina kapetan James Cook došao u Australiju iskrcao je tamo po nekoliko pari raznih domaćih životinja. Tako je među ostalim iskrcao nekoliko svinja. Svinje su se razbježale po šumi i podivljale. U 150 godina toliko ih se namnožilo da su postale strah i trepet pučanstva. Iz njih se razvila neobična vrst jakih divljih svinja, koje su po dva metra dugačke, jedan metar visoke, a imaju 20 cm dugu oštru četinju. Oštrim kljovama napadaju sve što im se ispriječi na putu i ugrožavaju vrtove i nasade, pa i živote ljudi. Australaska vlada raspisala je nagradu od 15 šilinga (180 dinara) za svaku ubijenu divlju svinju.

Zahvala majmunima. U zoološkom vrtu u Singapuru uprava se je vrta javno zahvalila dvjem majmunima, koji se zovu Jambul i Puteh. Ta su dva majmuna vrlo pametna. Jambul i Puteh su plaćeni namještenici zoološkog vrta, a njihov se posao sastoji u tome, što visoko na granama stabala na koja se čovjek ne može popeti, beru cvjetove. U mladosti su ti majmuni bili izvježbani za branje voća.

OPTIČKA VARKA

Koji je od ovih triju pješaka najviši. Svatko će na prvi pogled misliti da je najviši onaj prvi stražar. A nije. Najviša je djevojčica s obručom. Ako ne vjerujete izmjerite.

Zdravlje

Liječnje suzama. Nekoje tekućine, koje izlučuje naše tijelo imaju to svojstvo da ubijaju škodljive bakterije. Kad na pr. ne bismo imali slin, u našim bi se ustima razvijalo na milijune bakterija, koje bi nam ugrožavale zdravlje. Ovih su dana liječnici iskušavali ljekovitost čovječjih suza. Djeci, koja su oboljela od upale srednjeg uha, uštrnuli su nekoliko puta na dan po par kapi suza. Djeca su brzo bila izliječena. Suza mnogo bolje desinficira nego li jod, a pri tom ne prouzrokuje nikakvih boli niti oštećuje ranu. I kod drugih nekih bolesti dokazano je da ih suza liječi.

Iz stranih zemalja

Mrtvo more. Površina Mrtvog mora leži 392 m niže od površine Sredozemnog mora. Dugo je 85 km, a široko 15 km. U nj utiče rijeka Jordan, no kako se isto toliko vode isparuje, koliko je pritiče, to se količina vode u moru nikad ne povećava. Voda Mrtvog mora je tako prozirna da se vidi dno. U vodi je veoma mnogo raznih soli i kemikalija kao: broma, joda, fosfora i dr. Gustoća vode je takova da čovječje tijelo ne može potonuti na dno, nego ostaje plivati na površini. Kad bi se čovjek te vode napio umro bi, a kad ne bi čuvao oči, voda bi mu ih izgrizla.

Pol milijuna novih stabala bit će zasađeno ovih dana u Češkoj. Češki Crveni križ izdao je ovih dana nalog svim svojim mladim članovima, da svaki zasađi barem jednu voćku. Znači da će ove godine biti u Češkoj posađeno 500.000 voćaka.

Bilo bi veoma lijepo, kad bi i kod nas izašla naredba, da svako školsko dijete, pod nadzorom učitelja, zasađi barem jedno stablo i da ga kasnije kao svoju prvu muku, cijelog života nadgleda i brine se za nj. Sav bi naš kameni krš bio u najkraće vrijeme pošumljen.

Sapun, koji raste na stablu. U Južnoj Africi i Zapadnoj Indiji rastu stabla, čiji plodovi ako se pomiješaju s vodom daju izvrsnu sapunicu, koju tamošnje žene upotrebljavaju za pranje rublja. Taj sapun ništa ne škodi platnu. Šteta što i kod nas ne raste takvo sapunasto drveće. Kako bi to bilo lijepo, kad bi majka poslala na pr. Jurića i rekla mu: »Hajde, Juriću, popni se na stablo i naberi mi sapuna!«

Italija hoće Tunis i Korziku. Kako smo već javili u dječjim novinama Italija traži od Francuske da joj pusti Tunis i otok Korziku. Tunis ima 125.092 km² i 2.410.692 stanovnika. Od toga je samo 9% Evropljana i to 91.400 Francuza, a 91.178 Talijana, ostalo su arapski Berberi, muslimani. Tunis je pod francuskom vlašću od god. 1881. Korzika je treći najveći otok Sredozemnoga mora. Ima 8722 km² i 300.000 stanovnika. Korzika spada pod Francusku od god. 1768. Na Korzici se rodio i najveći francuski vojskovođa Napoleon Bonaparte. Prirodno spada Korzika pod Italiju od koje je udaljena samo 85 km. Od Francuske je udaljena 140 km. Korzikanci su porijetlom Talijani, ali govore posebnim narječjem. Oni međutim smatraju Francusku svojom domovinom.

I Tunis i Korzika imaju veliku vojničku vrijednost i za Italiju i za Francusku.

Najbrojniji narod na svijetu je Kineski narod. U Kini već odavna nije obavljen popis pučanstva, pa se ni ne zna sigurno koliko ima Kineza. Računa se međutim, da na cijelom svijetu živi oko 600 milijuna Kineza. Nije ih oduvijek bilo toliko. Godine 1402. kineski je car zapovijedio da se popiše pučanstvo pa su ih nabrojili 56 milijuna. To je za onda bio velik broj, jer tada u cijeloj Evropi nije bilo više ljudi.

Kad bi danas svi Kinezi prolazili pred nama sve po četiri u redu ta bi povorka trajala ništa manje nego 23 godine. Tko bi od vas mogao gledati tu procesiju od početka do kraja?

Biser vrijedan 1 milijun dinara. Na sjevernoj obali Australije uhvatili su biser koji važe 7 grama, a ima 1 i pol cm u promjeru. Cijene ga na 1 mil. dinara. To nije najveći do sada nađeni biser. Prije rata nađeno je također na toj obali Australije zrno bisera teško 10 i pol grama, veliko kao golubinja jaje. Biser se stvara u nekim vrstama školjka. To su zapravo kao neke školjkine suze. Otkako su Japanci počeli praviti umjetni biser, prave se bisere malo lovi, iako im je cijena vrlo velika.

Moderni Robinzoni. Kad danas čitamo priču o Robinzonu Kruzoe, glasovitom brodolomcu koji je na pustom otoku proživio nekoliko godina, mi ni ne mislimo nato da takvih Robinzona ima još i danas. Na jednom otočiću, koji jer je premalen nema ni imena, a nedaleko Dubrovnika, živi uz odobrenje vlasti neki Danac, koji samo jedanput na mjesec dolazi među ljude. Svojim čamčićem doveze se u Dubrovnik, tamo proda na trgu ribu, koju je sam ulovio i za utržak kupi hrane, koja mu je potrebna, pa popodne ide natrag u svoju osamu. Isto takav život provodi i Švicarac Hartman, koji živi na pustom otoku Bran sjeverno od Splita. Treći Robinzon živi sa svojom ženom na malom otočiću u Egejskom moru, 100 km daleko od Soluna. Taj čovjek proživio je sve grozote svjetskoga rata, koje su ga se tako kosnule, da je odlučio pobjeći iz te ljudske klaonice. Nedaleko otoka Samos živi četvrti Robinzon, bjegunac iz svjetskoga rata, Francuz Duvier.

Naj . . .

Najdublji izvor petroleja nalazi se u Rusiji u mjestu Baku. Mlaz nafte prska u vis iz dubine od 1358 metara, a izbacuje na dan 2000 tona nafte (nafta je sirovi, još neočišćeni petrolej).

Najpametnija životinja je majmun čimpanza. On najlakše nauči svakojake majstorije, a znade i procijeniti svoju snagu. Iza njega dolazi orangutan, zatim slon, pa gorila. Iza njih pas, vidra i konj. Medvjed je glup, a mačka pogotovo. Mnogi prijatelji mačaka će se proti tome buniti, ali to je dokazano, da mačka najteže nešto nauči i da nije nimalo pametna.

Najstarije stablo na svijetu raste u Africi u porječju Konga. Zovu ga »baobab«. Učenjaci računaju da je staro 4000 godina. Promjer debla iznosi 20 metara. U stablu je velika pukotina, u kojoj je nekad bilo skrovište urođenika, a kasnije neko vojničko skladište.

Najveći brod na svijetu grade Englezi. Zvat će se »Kraljica Elizabeta« i bit će još veći i brži nego što je do sada najveći i najbrži francuski brod »Normandie«. »Normandie« ima 83.000 tona nosivosti (83 milijuna kilograma).

Najčišći narod. Kaže se da se po potrošnji sapuna cijeni, koliko koji narod voli čistoću. Najviše sapuna troše Amerikanci. Odmah iza njih dolaze Nizozemci, gdje poprečno svaki čovjek potroši godišnje 11 kg sapuna. I zaista, pričaju putnici da se u Nizozemskoj sve sjaji od uzorne čistoće.

Najmanja knjiga na svijetu je ona o kojoj smo mi nedavno već pisali, a nalazi se u Münchenu u Njemačkoj. Napisao ju je neki Valentin Kaufmann. Knjiga je dugo 14 milimetara, a široka 11 milimetara. Ima 118 stranica a u njoj je opisana povijest grada Münchena. U njoj je 12.070 riječi i 180 brojaka.

Prve poštanske marke u Hrvatskoj i Slavoniji upotrebljene su 1. lipnja 1850. i imale su njemački napis »K. K. Poststempel«. — Poslije toga izdane su njemačke marke sa slikom Franje Josipa ili dvoglavoga orla godine 1858., 1861. i 1863.

Zatim su se u našim krajevima od 1868. pa sve do 1918. upotrebljavale mađarske marke isprva bez ikakvog natpisa, a kasnije od 1888. s natpisom »Magyar Kir. Posta« t. j. »magjarska kraljevska pošta«. Hrvati su se proti tome strašno bunili.

Prve marke s hrvatskim natpisom izdane su u listopadu 1918. Najprije su to bile stare magjarske marke preko kojih je bila natiskana riječ »Hrvatska«, a 29. studenoga 1918. izdane su prve hrvatske marke. Na njima je naslikan čovjek koji trga ropske lance i natpis: »Hrvatska« — »25. listopada 1918«. — »SHS«.

Kasnije je izdana serija maraka sa slikom Jugoslavije i slovima »SHS« te natpisima »Državna pošta« — »Hrvatska«.

Dne 16. siječnja 1921. izdane su nove marke koje su se upotrebljavale u cijeloj državi. Na markama je bila slika tadanjeg prestolonasljednika Aleksandra I. i Kralja Petra I. te natpis: »Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca«, gore ćirilicom, a dolje latinicom.

Od godine 1931. na markama je natpis »Jugoslavija«.

Filatelija je veoma zanimljiva i korisna nauka, koja nas uči upoznavati prošlost i sadašnjost pojedinih naroda.

Ogromne udaljenosti svemira. O zvuku znamo da se širi brzinom od 330 metara na sekundu. Zvuk bi prema tome trebao 36 sati dok obiđe zemaljsku kuglu. Svijetlo je mnogo brže i ono može obići zemaljsku kuglu sedam puta u jednoj sekundi.

Kad bismo mi mogli putovati tako brzo kao svijetlo, mi bismo stigli sa Sunca na planet Merkur za 3 $\frac{1}{2}$ minute, na Veneru za 6 minuta, na Zemlju za 8 $\frac{1}{2}$ minuta, a na Mars za 13 minuta. Za jedan sat došli bi na Neptun, koji je najudaljeniji planet našeg sunčanog sustava. Osim našeg sunca ima i mnogo drugih sunaca, oko kojih se također kreću drugi planeti kao što se naša zemlja, mjesec i t. d. kreću oko našeg sunca.

Ta su druga sunca udaljena od nas upravo neizmjereno. Udaljenost njihova računa se na godine svijetlosti. Zamislite samo kolika je to udaljenost, ako svijetlo od jednoga sunca do drugoga treba po 4 i pol godine da stigne, a čuli smo kakvom brzinom svijetlo putuje. Od našega Sunca do zemlje putuje svijetlo 8 minuta i kad bi se sunce ugasilo kod nas bi još 8 minuta trajalo svijetlo. Udaljenosti su pojedinim zvijezdama na nebu takove da ih mi ni ne možemo izračunati. Često puta, kada se u svemiru zapali i rasprsnje kakva zvijezda, prođe milijun godina prije nego što ono svijetlo dođe do nas. Zamislite, dakle, kako je to grozno dugačak put.

VRABAC I ŽABAC

Pokraj sela bara,	Žabac oči beči:
Uz nju vrba stara;	Punim glasom dreči.
Navrh grane vrabac,	A sunašće sije,
A pod granom žabac.	Pa se ljupko smije;
Blistaju od sreće:	Gleda odozgora
Zlati se proljeće...	Na dva srećna stvora:
Vrabac živo pjeva:	Na sivoga vrapca
Kljun mu širom zijeva	I zelenog žapca.

Šime Fučić

Bernardinci

Veliki i Mali Sveti Bernard su dvije visoke planine u švicarskim Alpama, nedaleko Ženeve. Zovu se tako po Svetom Bernardu, koji se u XI. vijeku s nekoliko svojih pobožnih drugova popeo na vrh jedne od tih planina i tamo na ruševinama nekog starog poganskog hrama boga Jupitera, sagradio veliku crkvu i samostan.

Putnici, koji su prolazili tom sniježnom krajinom uvijek su u njihovom samostanu našli sklonište i utočište. Sveti Bernard i njegovi redovnici spasili su pomoću naročito izvježbanih velikih pasa, život mnogim zalutalim putnicima.

To isto djelo milosrđa izvršuju redovnici toga samostana još i danas, pretražujući sa svojim psima, zvanim bernardinci, sve snijegom zatečene ceste, puteve i staze, da spase one putnike i turiste, koji su u bregovima i snijegu zalutali i iznemogli klonuli. Psi bernardinci imaju oko vrata privezanu košaricu s hranom ili malu drvenu posudicu s pićem, da se može promrzli putnik na koga naidu odmah okrijepiti.

Jedan od ovih pasa, imenom Bari, našao je do sada i spasio 40 putnika od sigurne smrti.

Prošle zime je jedna strahovita sniježna lavina zasula cijeli samostan i odrezala ga od svijeta. Psi su već prije lavine nanjušili opasnost i kad su redovnici htjeli izaći da pođu tražiti izgubljene putnike, bernardinci se nikako nisu dali van. Redovnici su slutili da to nešto znači pa su i oni ostali u samostanu. I zbilja kratko vrijeme nakon toga srušila se na samostan grozna naslaga snijega, koja bi bila sigurno zakopala i pse i redovnike da ih je zatekla vani.

Sveti Bernard je umro u XI. stoljeću. Planinari ga štiju kao svoga zaštitnika.

O crnilu. Crnilo za pisanje poznavali su Kinezi već 2600 godina prije Kristova rođenja. Crnilo su upotrebljavali već stari Egipćani, a pravili su ga od lijepila, čade i vode. Grei su izrađivali crnilo iz boje morske životinje sipe (hobotnice, mrkača). Danas se više ni ne piše mnogo tintom, jer ima sve više i više pisaačih i tiskarskih strojeva. U Njemačkoj se samo za tiskanje knjiga potroši godišnje 40 milijuna metr. centi papira i 360.000 q boje.

Orkestar. Često čitamo, kako je u ovom ili onom velikom kazalištu svirao orkestar. Mnogi naši čitatelji iz manjih mjesta nijesu nikad imali prilike čuti sviranje jednog velikog orkestra. Oni čuju gusle, trublje, tambure, bas i kakvu frulu, a ni ne misle od kakvih se sve instrumenata sastoji jedan veliki orkestar na pr. onaj za operu u zagrebačkom narodnom

kazalištu. Ima: 12 prvih violina, 10 drugih violina, 8 viola, 6 čela, 6 kontra basa, 3 flaute, 3 oboe, 3 klarineta, 2 fagota, 1 kontrafagot, 4 roga, 3 trublje, 3 pozaune, 1 tubu, 2 timpana i 2 harfe. Nekad je dakako orkestar manji. Zamislite kako je divna glazba tolikih instrumenata, za koje mnogi od vas možda nije nikad ni čuo.

To je vojska! Prema izvještaju Lige naroda imade danas na svijetu 8.200.000 vojnika. Od toga je u samoj Evropi 4.500.000 vojnika.

Žena, koja ne može plakati. Njemačke novine javljaju o nekoj ženi, kojoj je umrlo osam sinova. Žaleći za njima isplakala je toliko suza, da su joj oči oboljele i prestale suziti. Od toga jako trpi.

Kako govore cigani? Cigani potječu negdje iz Indije, pa je njihov jezik sličan indijskome, samo što ima i mnogo riječi, koje su poprimili od drugih naroda. Do deset broje cigani ovako: jek, duj, trn, štar, pauš, sof, efto, ohto, enja, deš. Krumpiru kažu: matreli, maslu: čil, da znači: uva, ne: na, a ništa: nane.

ODGONETKE

ODGONETKE IZ BR. 7

- 1) Zagonetna posjetnica: Sarajevo
- 2) Ispunjaljka: Som, Ona, Konj, Oko, Lan = Sokol   Ž
- 3) Kraljeva šetnja: U radiše svega biše u štedišu jošte više.
- 4) Ispunjaljka: Zrno, Orah, Rana, Arak = Zora
- 5) Ispunjaljka: Sava, Alem, Vene, Amen.
- 6) Adresa: Varaždin.

7) Računska zadaća: **Žena je donijela u grad 7 kokoši.** Prva gospoda kupila joj je polovicu i pol ($3\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 4$ kokoši. Ostale su joj dakle još 3 kokoši). Druga gospoda kupila joj je od preostalih kokoši polovicu i još pol ($1\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 2$ kokoši). Ostala joj je još neprodana 1 kokoš.

Računsku zadaću su ispravno odgonetnuli samo: Darko Desati iz Valpova — Vesna Bradačić, Zagreb i Marinić Branko, Sušak.

Ostale su zagonetke ispravno riješili: Srećko Cvitanović, Zagreb — Ivica Steiner, Sisak — Dubravka Dujak, Sisak — Zdravko Mihun, Ivanićgrad — Darko Kargačin, Novi Vinodol — Marija Brajković, Sušak — Danijel Šegulja, Novi Vin. — Joso Sokolić (Švabo) Novi Vin. — Josip Prohaska, Ivanićgrad — Slavko Pantlik, Prnjavorac gornji — Mira Kustec, Ivanićgrad — Marija Čoporda, Brezovljani — Zdenko Šooš, Visoko (Bosna) — Franjo Jurčić, Bribir — Slavko Košćević, Tihomir Milenković Zdenko Bergl i Vlado Čapek, Sv. Ivan Žabno — Vladimir Kalinski, Milutin Šiljak, Stjepan Jurković i Ivan Friščić, Sv. Ivan Žabno — Bosiljka Rusmir, Sisak — Ankica Čabrijan, Sušak — Mica Kargačin, Novi Vinodol — Ivan Pejnović, Sisak — Lauš Blaž, Novaki p. Raven — Blanka Antolković, Ivanićgrad — Filinić Branko, Sušak — Vjekoslav Šerbetić, Osijek — Filinić Ljiljana, Sušak — Učenici I. razreda više osnovne škole, Čepelovac, Marija Piškulić, Novi Vin — Frank Ruben, Zakovo — Mario Nikolić, Trogir.

Nagrađeni su: Zdenko Šooš, Visoko — Marinić Branko, Sušak.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.

Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26

ZAGONETKE

POSJETNICA (Dubravka Dujak, Sisak)

PERO FORS

Što je ovaj gospodin?

ISPUNJALKA (Ivica Steiner, Sisak)

I

			Alkoholno piće
			Mušjak ovce
			Slavensko drvo
			Prozor
			U svatovima je
			Bioskop
			Lanac

II

I—II rodno mjesto Barba Rike

ZAGONETNA POSJETNICA (Ivica Steiner, Sisak)

RADIL BEK, SOGAR

Ovaj se je umjetnik preselio. — Pogodite kakav je umjetnik ovaj gospodin i kako se zove grad u koji se je preselio?

ISPUNJALJKA (Jozo Sokolić [Švabo], Novi Vinodol)

I

			Oružje
			U glavi je
			Tišina
			Muško ime
			Začin
			Kralj zvjeradi
			Žensko ime
			Pojača na moru

II

I-II Hrvatski kralj

U Zagrebu prije 60 godina

1879. godine, kada je Zagreb brojio točno 29.218 stanovnika, osnovana je u Illici na broju 59 tvrtka Kastner i Öhler. U lokalnu, koji je zapremao jedva 20m² (i koji, osim što je bio mračan, nije imao nikakve naročite karakteristike) pokojni Karl Kastner i Herman Öhler udarili su temelje poduzeću, koje je danas poznato diljem čitave naše domovine. Kao dobri trgovci, koji poznaju i osjećaju potrebe svoje okoline Kastner i Öhler nbrzo su stekli veliki krug mušterija tako, da je — već u 2. godini poslovanja! — tvrtka preseljena u Mesničku ulicu 1, u veće poslovne prostorije i bliže središtu grada. Taj novi lokal imao je već i izlog (rijetkost za ono vrijeme!) u kojemu je bila izložena razna roba.

Nekako u to doba pada potresna katastrofa, koja je zadesila Zagreb, a kojom prilikom su Kastner i Öhler ponudili gradskom poglavarstvu šatore za stanovništvo, koje je željelo da se skloni na nekadašnje »Susterske vrtove«.

Rapidan razvoj tvrtke izazvao je opet već slijedeće, 1882. godine potrebu da se poduzeće ponovno preseli u veće prostorije. Tako je još iste godine tvrtka preseljena u Ilicu na broj 16. Na tom mjestu započeo je snažan razvoj poduzeća, koje je u tom lokalnu ostalo sve do 1903. godine, kada je tvrtka Kastner i Öhler preseljena u lokal u palaču »Hotela caru austrijan-skemu« u Illici na broju 4. Daljnjih godina Kastner i Öhler razvijao se tako brzo, da je čitava palača spomenutog hotela (u razdoblju od 1912. do 1914.) pregradnjom pretvorena u trgovačku kuću. Svjetski rat odgodio je konačnu izgradnju tako, da je današnja palača sa monumentalnim pročeljem, kao dokazom ogromnog napretka tvrtke Kastner i Öhler, dovršena tek 1928. godine.

Medutim razvoj Kastnera i Öhlera nije zastao! 1936. proširila se tvrtka i u susjednu zgradu u kojoj se do tada nalazio »Grand hotel« te ju pregradila za svoje svrhe. I jednog dana osvanuli su u Illici izlozi, koji su svojom raskoš i zadivili čitavi Zagreb i postali atrakcija Illice.

- U kratko rečeno: Uporedo sa razvitkom grada Zagreba išao je i razvoj tvrtke Kastner i Öhler, koja je od skromne trgovine Zagreba sa 29.000 stanovnika postala najveća robna kuća u državi i u Zagrebu sa zamalo 300.000 stanovnika.

R o b n a k u ć a

Kastner & Öhler

Z a g r e b , I l i c a 4 i 6